

Encerts i problemes en informar del racisme

Clarobscurs en la cobertura dels fets al barri de Ca n'Anglada el passat juliol

—Xavier Giró—

Els incidents registrats al barri terrassenc de Ca n'Anglada el juliol passat van suposar un nou repte per a molta gent i, en particular, per als mitjans de comunicació. El caràcter racista d'algunes actuacions combinat amb les dimensions socials dels fets van configurar una situació mai vista o almenys no recordada a Catalunya. La tensió registrada entre la gravetat dels fets, el rebuig perceptible dels periodistes als atacs racistes i la necessitat d'oferir una cobertura ràpida d'uns esdeveniments de tipus nou va posar en evidència encerts remarcables, problemes gens menyspreables i un cert nombre d'incògnites.

Entre els encerts s'inclou el rebuig manifest d'actituds o accions racistes malgrat que els protagonistes s'autopresentessin, per exemple, amb la disfressa discursiva "Jo no sóc racista,

Grupos racistas incendian una mezquita y una vivienda de inmigrantes en Girona

► Tres gitanas heridas al arder... Banyoles en la madrugada de ayer, aunque amberrada» ► Horas después, ardía un centro... tiene a un joven en Barcelona por crear una... página racista en Internet que ha... llada por más de 5.000 personas en dos días

LLUISA F. GONZÁLEZ
GIRONA.—Grupos racistas incendiaron ayer una mezquita en Girona y una vivienda de inmigrantes en Banyoles. Los hechos, que también se han producido en la misma localidad, son de carácter racista. La pasada semana, en el centro resultaron heridas tres gitanas, una de ellas gitana. Los Mossos d'Esquadra, que se encontraron con los racistas en ambos casos.

También en Barcelona, en los últimos días, Rubén, página en la que se defiende el racismo, incluso, se ha matanza como se ha hecho en el Instituto de Denver (EEUU). El año pasado se consultó por 5.000 personas en sus dos primeros días de funcionamiento.

El alcalde de Banyoles, Pere Bosch, hizo ayer un llamamiento

a la calma ante el hecho, que negó a los racistas. El hecho provocó la alarma entre la población de vecinos que se encontraron en aquel momento en el edificio, que tuvieron que ser desalojados.

El pánico ante las llamas hizo que una mujer, Fataumata Touray, saltara por una ventana del primer piso y se rompiera una pierna, las muñecas y algunas costillas.

Catalunya 1

OPA hostil del segundo banco portugués sobre Champalimaud para impedir la entrada del BSCH

Pág. 27

Un inmigrante en Banyoles a trasladar sus pertenencias.

EDDY KELLER

però...". S'han de tenir en compte igualment els esforços dedicats a comprendre i reflectir la complexitat de la situació que han fet alguns mitjans. No obstant això, topem aquí amb un primer conjunt de problemes: com transmetre amb rigor aquesta complexitat, identificar amb precisió els actors del conflicte, triar les paraules per descriure'ls i escollir testimonis representa-

— S'han de tenir en compte els esforços dedicats a comprendre i reflectir la complexitat de la situació que han fet alguns mitjans —

tius. L'intent de resolució dels problemes que s'enfronten pot desembocar en encerts, però també en errors, i sovint en replantejaments que, malgrat tot, deixen obertes algunes incògnites.

Abans, però, d'abordar un a un els encerts, problemes o incògnites que s'han observat en la cobertura dels fets de Ca n'Anglada, el lector pot trobar convenient fer un cop d'ull al complement "Uns dies singulars", en què hem sintetitzat alguns dels fets remarcables d'aquella primera setmana.

El material que s'ha analitzat consisteix en les informacions publicades els dies 14, 15 i 16 de juliol als diaris *El País*, *El Periódico*, *La Vanguardia* i *l'Avui*, i en les emeses al migdia i al vespre pel circuit català de TVE, per TV3 i per A3TV en aquelles mateixes dates. (Els vídeos han estat amablement facilitats per aquestes cadenes. També s'havien sol·licitat de Tele 5, però sense un resultat positiu). Amb més temps i espai hauria resultat productiu eixamplar la mostra tant en dies com en diaris i cadenes, així com incloure-hi emissores de ràdio. Fins i tot, podria resultar revelador analitzar les peces dels columnistes o les intervencions dels tertulians. D'altra banda, de forma particular, podria tenir molt d'interès estudiar el rol exercit pels mitjans de comunicació locals de Terrassa.

Per tenir un primer tast del conjunt de les

informacions que hem tingut en compte, es pot veure el segon complement, que recull titulars, destacats i alguns subtítols dels diaris que hem escollit. Encara, abans d'encetar els comentaris, cal dir que els contrastos derivats dels exemples que sorgiran no persegueixen comparar la feina d'uns periodistes amb la d'altres ni la d'uns mitjans amb els altres, sinó que tan sols pretenen il·lustrar problemes que afecten la nostra feina i la varietat de sortides que s'han detectat. S'ometrà per tant el nom dels autors, però es mantindrà majoritàriament el del mitjà.

Deixem ara que els problemes portin el fil.

Problema 1: Són veïns els magribins?

Els titulars "Incidents entre veïns i immigrants a Ca n'Anglada" (*El Periódico*, 14.7.99) i "Baralles entre joves magribins i terrassencs acaben amb 5 ferits" (*Avui*, 14.7.99), per exemple, estableixen una distinció que desposseeix els immigrants de la qualitat de veïns i de terrassencs, respectivament (també es podria dir que desposseeix els veïns no magribins de la condició d'immigrants, però aquesta qüestió és en aquest context secundària i la deixarem córrer, almenys de moment).

No estem dient de cap manera que estigui en la intenció del redactor arribar al resultat esmentat. És més, si es llegeixen de més a prop les peces, els textos ofereixen distincions una mica més acurades. A *El Periódico* (14.7.99) es diu "enfrentaments entre habitants del barri i veïns d'origen magribí", una fórmula que recupera la condició de veïns per als magribins i no es contraposa a la d'habitants del barri, perquè hi és implícita en el terme 'veïns'. A *l'Avui*, el text, parlant dels dies anteriors, afina una mica més en introduir la distinció en funció de l'origen: "Dos enfrontaments entre joves d'origen magribí i terrassencs, la majoria menors". De tota manera la distinció és parcialment discutible perquè, si es tracta de joves, tant els uns com els altres poden haver nascut a Terrassa, ja que els seus pares fa vint o més anys que hi viuen. Malgrat els textos interiors, però, en els titulars subsisteixen les contraposicions apuntades.

Fragments similars als esmentats es troben en els textos d'alguns vídeos o d'algunes presentacions de vídeos en els informatius televisius estudiats del mateix dia. En el cas de TV3 es parla d'"els veïns" i "una part de col·lectiu magribí"; en el cas de TVE, d'"els veïns" i "els magribins que s'hi han establert", i en el cas d'A3TV, de "vecinos de la ciudad de Terrassa" i de "ciudadanos magrebies". És important notar, de totes maneres, que no es tracta d'una distinció generalitzada a tots els vídeos.

És clar que no és un problema senzill de resoldre. Si la denominació de 'veïns' es contraposa a la de 'magribins', aquests comencen a ser presentats com estranys al territori que habiten. ¿Com descriure'ls, doncs? A *El Periódico* s'ha recorregut al terme 'autòctons', per exemple a: "El detonant del malestar de la zona va ser una baralla

4 / CATALUNYA

VIOLENCIA RACISTA

Operación policial para neutralizar una temida llegada masiva de 'skins' este fin de semana

El fiscal Mena afirma que "la justicia actuará con celeridad y contundencia" ante los actos de racismo

VIENE DE LA PÁGINA 1

En previsión de la llegada de numerosos skins durante el fin de semana, el consistorio y las fuerzas policiales han preparado un amplio despliegue con más de cien agentes, entre policías nacionales y municipales, en el barrio egarense.

El fiscal jefe del Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (TSJC), José María Mena, afirmó ayer que "la justicia actuará con celeridad y contundencia" ante los actos de violencia contra la comunidad magrebi desencadenados en el barrio de Ca n'Anglada, en Terrassa.

Mena ha afirmado que la mejor manera de combatir el racismo es "diferenciando" entre algunos extranjeros que llegan a este país para delinquir y una gran mayoría que viene a realizar trabajos muy humildes y a ganar el dinero que ganan a sus costuras para sobrevivir. El fiscal jefe solicitó que esos brotes de violencia que se han producido en Terrassa sean neutralizados pronto e indicó que los incidentes están provocados "por personas relacionadas con núcleos extremistas y de otras tendencias, contra las que la justicia debe actuar con contundencia".

La policía detuvo ayer al joven Carlos Javier Egea, de 21 años, que anteayer amenazó de muerte a través de la televisión a los inmigrantes magrebies del barrio. El detenido, que profirió estas amenazas mostrando un cuchillo, ha sido acusado de un delito de incitación a la xenofobia, previsto en el Código Penal. En el momento de la deten-

"Un Le Pen no a todos"

¿Qué salidas se ven a un problema como el de la integración, que se agrava día a día? Las respuestas optimistas no abundan. El ex alcalde de Manlleu Ramon Sitjà dice tenerlo claro: "Hay que apostar por una política de vivienda que permita que todo el mundo pueda acceder a una vivienda digna". El responsable de política municipal de Unión Democrática de Catalunya Jaume Castañé, concejal del Partido Popular en el Ayuntamiento de Vic, también se cuestiona qué puede representar la vivienda en la problemática de la inmigración: "Tenemos que preguntarnos qué beneficio de la vivienda es más bien para ellos que para nosotros. En una ter-

ces para alentar de la vivienda de la ciudad. "En Vic y en Manlleu, que si alguien alzar la bandera de Jean Le Pen nos barrerá a todos".

Jaume Castañé, concejal del Partido Popular en el Ayuntamiento de Vic, también se cuestiona qué puede representar la vivienda en la problemática de la inmigración: "Tenemos que preguntarnos qué beneficio de la vivienda es más bien para ellos que para nosotros. En una ter-

de Vic, se ha tenido que ir más lejos. La elevada concentración de inmigrantes en dos escuelas públicas próximas al centro, y el riesgo de aparición de guetos que esto comportaba, hizo que se iniciara una fusión de escuelas más lejanas de la ciudad. En Manlleu, que fue una iniciativa personal de Jacint Codina, el alcalde que los inmigrantes magrebies quedaron por todos los niveles educativos, se impulsó el Ayuntamiento disgregado a través de alu-

de Vic, se ha tenido que ir más lejos. La elevada concentración de inmigrantes en dos escuelas públicas próximas al centro, y el riesgo de aparición de guetos que esto comportaba, hizo que se iniciara una fusión de escuelas más lejanas de la ciudad. En Manlleu, que fue una iniciativa personal de Jacint Codina, el alcalde que los inmigrantes magrebies quedaron por todos los niveles educativos, se impulsó el Ayuntamiento disgregado a través de alu-

— Si la denominació de 'veïns' es contraposa a la de 'magribins', aquests són presentats com estranys al lloc on viuen —

entre joves autòctons i altres d'origen magribi diumenge passat". El problema radica aquí en el fet que 'autòcton' significa 'originari del lloc que habita'; aquesta condició pot ser perfectament compartida per alguns dels joves identificats com a magribins i, per tant, invalida el terme.

Estiguin identificats de l'una o l'altra manera, mai el to utilitzat per parlar dels magribins és pejoratiu, i es comprèn que les distincions esmentades no pretenen establir una discriminació sinó aportar una descripció del conflicte que el faci comprensible. El marc textual en què apareixen les contraposicions sol confirmar aquesta apreciació, però deixa perfectament oberta la porta a lectures discriminatòries, especialment quan en els titulars es fa necessari reduir i simplificar. Que els titulars diguin el que diuen —independentment del que es digui o es vulgui dir en el text— és molt rellevant, per exemple perquè hi ha qui només llegeix titulars o pel fet que el titular orienta la lectura del text.

Pel que fa a la televisió, les presentacions de les cintes són poc més extenses que els titulars de premsa, i el curt temps disponible per als vídeos limita les possibilitats de construir un context que eviti les lectures discriminatòries.

Potser els relativament nous fenòmens immigrants requeriran l'actualització o creació de nous termes que permetin definir amb precisió els actors socials presents. Per ara, és un problema.

Problema 2: Quants veïns rebutgen els immigrants magribins?

La pregunta no és banal, des del moment que un diari obre la plana amb el titular "Erupción racista" (*La Vanguardia*, 15.7.99) i subtitula "Un barrio obrero de Terrassa se alza con violencia contra la comunidad magrebi".

La peça comença així: "No somos racistas, pero queremos que los moros se vayan a su país". Frases de este calibre y aún más grueso se oían ayer en la plaza de Ca n'Anglada, un barrio obrero de Terrassa habitado por personas que emigraron hace años de otros puntos de España para instalarse en Cataluña. Vecinas con la compra, jubilados, jóvenes, todos parecían estar de acuerdo en que cualquier solución a los problemas del barrio pasa por la desaparición de los inmigrantes magrebiés".

Certament, la citació amb què s'inicia la informació té un alt calibre i és pròpia d'una erupció xenòfoba —pel que té de rebuig a l'estranger— i racista —perquè demana l'expulsió dels que identifica com a 'moros'. Pràcticament no hi ha dubte que la frase s'havia sentit a Ca n'Anglada. Ara bé, ¿és legítim generalitzar aquesta actitud a tot el barri? Perquè quan el subtítol diu "un barrio", inequívocament assenyala o tot el barri o la gran majoria del barri. ¿Quantes veïnes amb cistells, jubilats o joves "parecían estar de acuerdo en que cualquier solución a los problemas del barrio pasa por la desaparición de los inmigrantes magrebiés"? Fins i tot si fos la majoria del barri seria fals dir "tot el barri", perquè es negaria l'existència

Los magrebiés de Ca n'Anglada han suspendido dos manifestaciones para evitar disturbios

La policía ha detenido ya a 11 jóvenes 'skins' por los incidentes racistas de Terrassa

SILVIA MARIMON, Terrassa
Tras las agresiones de los cabezas rapadas, los apedreamientos de comercios magrebiés y las airadas declaraciones xenófobas de los vecinos, una calma relativa ha

vuelto al barrio de Ca n'Anglada, en Terrassa. Las primeras carnicerías *halal* —que venden carne sacrificada siguiendo los preceptos del Corán— han vuelto a abrir sus puertas después de permanecer

varios días cerradas. Esta calma ha sido posible gracias a una amplia operación policial en el barrio, a la detención de 11 jóvenes de estética *skinhead* y a la prudencia del colectivo magrebi.

Los marroquíes residentes en el barrio de Ca n'Anglada decidieron —el sábado por la noche y el domingo a mediodía— no realizar dos manifestaciones pacíficas y "quedarse en casa" para evitar incidentes.

Pese a todo, la policía seguía anoche ocupando las calles y tiene la intención de seguir allí esta semana. El fin de las identificaciones que las fuerzas de seguridad han efectuado en los últimos días en las calles de Ca n'Anglada ha dado como resultado. Según la policía, los detenidos son de edades comprendidas entre los 23 y 30 años. Son de etnia

De los 11 detenidos, tres se presentaron ayer en el Juzgado de Primera Instancia e Instrucción número 1 de Terrassa. Según el juez decano de la ciudad, José Luis Valdivia, dos de estos cinco jóvenes han sido puestos en libertad provisional con cargos por incitación a la xenofobia, daños materiales y lesiones.

Los otros tres se encuentran en prisión preventiva. Uno de ellos es Juan Ramos Salazar, de 20 años, presunto autor de un navajazo que hirió de gravedad a un joven magrebi, M. G., de 21 años, que evolucionó

amenazas de muerte ante las cámaras de televisión contra el colectivo magrebi. El tercero que se encuentra en prisión preventiva tras declarar ante el juez es el joven que apareció junto a Egea ante las cámaras de televisión exhibiendo un arsenal de armas.

Los otros tres jóvenes fueron detenidos anoche, cuando se celebraba una manifestación

de 15 años, se le dio un golpe en el domicilio particular. El joven deberá prestar declaración y será sometido a un interrogatorio de la policía local.

Las detenciones han calmado los ánimos de los vecinos, pero no han conseguido la tranquilidad del barrio.

Las familias de los jóvenes

no se atreven a salir", explica el secretario de la Asociación Cultural Musulmana, Addisiam Yanyaqui, que ha optado en todo momento por la prudencia. "El sábado por la noche este colectivo tenía previsto salir a la calle pero decidió suspender la manifestación por consejo de los

d'una part dissident, com també ho seria —pel que té de generalització gratuïta— dir "el" barri.

El dia abans hi havia hagut una manifestació de veïns en la qual van prendre part 1.300 persones, segons dades de la policia municipal. La xifra no és insignificant, però no coincideix amb els 20.000 habitants del barri o amb la seva població adulta estimable i, per tant, de cap manera es pot parlar de "tot" o d'"el" barri. I és clar que la funció que fa l'article 'un' en el subtítol que ens ocupa és la mateixa que la que fa l'article 'el'.

El mateix dia, *El País* titulava "Más de 1.000 manifestantes piden en Terrassa la expulsión de los inmigrantes magrebiés"; ara bé, al *lead* també deia: "Un grupo de vecinos —unos 1.300, la mayoría jóvenes— recorrió anoche el barrio causando destrozos en bares y exigiendo la expulsión de sus conciudadanos de origen magrebi al grito de '¡puto moro!' y '¡moros, no!'".

I, més avall, evitant la generalització, afirmava en referència a les acusacions contra magribins: "Algunos aseguran que acosan a las mujeres en la calle y atacan a los niños en el parque público. No hay ninguna denuncia concreta al respecto".

La crònica de la manifestació publicada a l'*Avui* tampoc és plenament coincident amb les apreciacions de *La Vanguardia*: "Els veïns van recórrer ahir a la nit els carrers de Ca n'Anglada en silenci, encara que a l'inici de la marxa grups

— En una informació, ¿és legítim generalitzar a tot un barri les opinions expressades als periodistes per només alguns veïns? —

de joves van blasmar la presència de població magribina al barri amb el crit de 'fora moros' [...] Amb tot, durant la manifestació també es va posar en relleu la diferència entre els joves incontralats contra els magribins i la postura més conciliadora de la població adulta" (15.7.99).

La pressió per sintetitzar –generalitzant– és palesament forta, i el risc d'anomenar els partidaris de l'expulsió amb el terme 'els veïns' o 'los vecinos', en lloc de només 'vecinos' o 'veïns' és molt alt. Un destacat d'*El Periódico* afirma: "Els veïns es queixen que les noies tenen por d'anar soles pel carrer i que els nens no poden fer servir els parcs" (15.7.99).

Però la pressió lingüística és superable. El mateix dia 15.7.99, es podia llegir en una informació: "El rechazo de vecinos de ese barrio hacia el colectivo inmigrante no es un caso aislado" (*El País*), on és perceptible que no hi ha article davant de 'vecinos' la qual cosa el fa equivalent a

'algunos vecinos', però mai a l'inclusiu 'los vecinos'; encara que en aquest mateix diari, després d'una rigorosa exposició dels fets precedents, sense minimitzar el problema, a l'editorial del dia següent es torna a generalitzar quan s'hi escriu: "Convendría ahondar en las causas por las que un barrio de antiguos inmigrantes, en su mayoría llegados a Cataluña en los años sesenta, ha evolucionado hasta el punto de generar actitudes de rechazo público hacia los nuevos inmigrantes. Todos somos judíos respecto a alguien" (*El País*, 16.7.99).

No és el mateix dir 'un barrio ha generado' que dir 'en el barrio se han generado'. La identificació precisa del subjecte en tots els conflictes, i particularment en els socials, és necessària si es vol abordar racionalment els problemes i trobar-hi solucions.

A la televisió té lloc un fenomen paral·lel. Així, per exemple, en l'emissió de TV3 del migdia

Uns dies singulars

Els fets deduïts de les informacions recollides són:

Nit de diumenge 11 de juliol a dilluns 12

Comença una baralla entre dos nois a la zona de la fira de la festa major. S'hi afegeixen altres nois, uns d'origen magribí i altres no magribins. Acaba amb dos ferits lleus.

Dilluns 12 a la nit

Enfrontaments entre dos grups de joves, no magribins i magribins. Hi prenen part entre 30 i 50 joves. Hi ha tres ferits. Diversos joves trenquen l'aparador d'un bar propietat d'un magribí, fan destrosses en una carnisseria magribina i un cotxe pateix desperfectes. Uns dos-cents veïns presencien la baralla. Tots els ferits són adolescents.

A la façana o la porta d'un centre islàmic d'oració hi fan pintades racistes amb símbols nazis.

Dimarts 13

La policia informa que ha identificat vint joves que han pres part als enfrontaments. La majoria són menors.

L'Ajuntament reforça la presència de la policia i anuncia la creació d'una societat per promoure el barri i facilitar la integració dels joves magribins.

Grups de veïns –unes 300

persones– es manifesten "espontàniament" –segons la policia–, es dirigeixen cap a la mesquita i acaben atacant la casa d'un marroquí.

Dimecres 14

Segons *El País*, unes 1.300 persones es manifesten a Ca n'Anglada. Criden "¡Puto moro!", "¡Moros, no!" (15.7.99).

Segons l'*Avui*: "Els veïns van recórrer ahir a la nit els carrers de Ca n'Anglada en silenci, encara que a l'inici de la marxa grups de joves van blasmar la presència de població magribina al barri amb el crit de 'fora moros'. [...] Amb tot, durant la manifestació també es va posar en relleu la diferència entre els joves incontralats contra els magribins i la postura més conciliadora de la població adulta" (15.7.99).

Segons *El Periódico*: "La tensió va tornar a créixer quan uns 200 joves, una part dels quals eren caps rapats, es van manifestar pel barri, amb crits contra els magribins i llançant pedres, mentre augmentava la presència d'agents antiavalots" (15.7.99).

La Vanguardia diu que, segons la policia municipal, hi havia 1.300 manifestants.

Un noi magribí és apallissat per manifestants. Causen danys a dos bars i quatre cases particulars. Hi prenen part uns skins. La policia parla d'un grup d'entre 20 i 50 joves al capdavant de la

manifestació; duen banderes espanyoles i mantenen una actitud agressiva.

Veïns partidaris de l'expulsió culpen els joves marroquins sense feina de fer-los patir per manca de seguretat. "Algunos aseguran que acosan a las mujeres en la calle y atacan a los niños en el parque público" (*El País*, 15.7.99).

Els veïns magribins desapareixen pràcticament dels carrers del barri.

Se suspèn una reunió entre responsables municipals i veïns del barri per analitzar la situació.

Dijous 15

L'Associació de Marroquins de Terrassa demana als magribins que es quedin a casa "hasta que se apacigüen los ánimos".

54/56 entitats de barri signen un manifest contra la violència que es viu al barri. No hi ha la firma de l'Associació de Veïns.

Uns 500 manifestants recorren els carrers del barri. Una càrrega policial divideix la marxa. Segons l'*Avui* i *La Vanguardia*, respectivament, els manifestants eren "uns 500 joves" i "la mayor parte de los manifestantes, a diferencia de anteayer, eran jóvenes".

Divendres 16

Una concentració d'unes mil persones davant l'Ajuntament, convocada per unes cent organitzacions, rebutja els atacs contra magribins ●

— La pressió lingüística és superable. A vegades la supressió d'un article o l'afegit d'un reflexiu poden evitar les generalitzacions inexactes —

del dia 14 es parla d'enfrontament entre "els veïns" i "una part del col·lectiu magribí", i es po-
leix una mica més en l'edició del vespre, en què
es diu "enfrontaments entre alguns veïns i una
part dels magribins".

Problema 3: El rebuig és contra tots els magribins, o contra una part? I si és una part, ¿quina part?

S'ha d'admetre que la pregunta està —una mica capciosament— mal plantejada. S'hi eludeix el subjecte: qui rebutja? Depenent del subjecte, la resposta al "problema" canvia. De les informacions recollides tant a la premsa escrita com a les televisions, es pot afirmar que hi ha diferents rebuigs amb protagonistes diferents:

a) Diverses declaracions van dirigides contra tots els magribins. Almenys un noi diu "todos son unos hijos de puta", "no respetan nada" (TV3, 14.7.99), etc. N'hi ha diverses en sentits similars, i els atacs indiscriminats a establiments de magribins o a la mesquita mostren que un cert nombre de persones comparteixen aquesta actitud.

b) Diverses informacions i declaracions acusen de "gamberrisme" joves nouvinguts. Entre els acusadors hi ha algun marroquí. En una crònica es diu: "I és que la majoria dels veïns del barri assenyalen el col·lectiu de nouvinguts magribins com els responsables de l'escalada de tensió que es viu des de diumenge passat. Una veïna explicava: 'No podem anar pel carrer, se n'han fet els amos, les nostres filles no poden passejar per segons quins llocs soles'" (Avui, 16.7.99).

c) Algunes declaracions van dirigides contra magribins que suposadament vendrien "xocolata" (haixix) i altres drogues.

d) Altres atorguen la responsabilitat de la tensió a "immigrants il·legals". Ho diuen diverses declaracions, incloses les del següent fragment: "Abdesalam, representant del Centre Cultural Musulmà del barri terrassenc, estava ahir molt trist: 'em fa molt mal que passin aquestes coses, fa vint anys que vivim aquí i mai no hi ha hagut cap problema. Si l'origen de tot són els immigrants il·legals, que se'ls emportin i així no pagarem justos per pecadors', deia" (Avui, 16.7.99). Abdesalam va ser una de les persones més entrevistades per les televisions en aquells dies, però es fa molt difícil precisar mínimament quanta gent, i particularment magribins, comparteix aquesta opinió.

e) Algunes declaracions, també recollides a la premsa escrita i a les televisions, mantenen en línies generals que de gent que causa problemes n'hi ha de "moros" i de "no moros", i que el que està passant no és just. També es fa difícil saber fins a quin punt és una idea estesa.

Aquest embolic d'acusacions té lloc en un context real i informatiu marcat fortament per les accions violentes i discriminades contra els magribins —per tant, racistes—, protagonitzades —segons totes les fonts— per grups de joves skins i algun adult no skin, però no per tota la comunitat no magribina.

O sigui que el context altament tens no ajuda

Medio millar de manifestantes volvieron a recorrer anoche las calles de Ca n' Anglada

Los magrebíes de Terrassa se encierran en sus casas por miedo a agresiones racistas

CRISTINA ANDREU / SILVIA MARIMON. Terrassa. El miedo se ha apoderado del colectivo magrebí del barrio de Ca n' Anglada, en Terrassa. Ni el incremento de vigilancia policial en las calles dio seguridad para que ayer los ciu-

dadanos de origen no se atrevieran a salir de sus domicilios. "Hoy no", aseguró Mustafa, presidente de la Asociación de Anteafricanos, ante 1.300

magrebíes fue herido con arma blanca. Anoche medio millar de manifestantes recorrieron las calles del barrio. Una carga policial dividió la marcha sin que se hubieran producido incidentes al cierre de esta edición.

"Desde la asociación hemos hecho un llamamiento para que nadie salga de casa hasta que se apacigüen un poco los ánimos", declaró ayer Mustafa. "Mejor no cobrar un día de sueldo por salir a la calle; nos vamos acostumbrando", agregó el presidente de la ciudad asociación de inmigrantes.

Precisamente durante la festividad de carne de cañón, que asistieron a la manifestación, el miércoles 14 de julio, un joven de 23 años, de

med G, fue apaleado y herido con arma blanca y tuvo que ser trasladado en ambulancia a un centro médico. El agredido sufrió tres heridas de arma blanca en el hemitórax izquierdo y un fuerte golpe en la frente, además de múltiples contusiones. Aun así, no se teme por su vida.

El caso es grave. Desde entonces, hay ningún día que la policía ha recibido llamadas de las asociaciones de inmigrantes.

que vivimos en el barrio, una agresión a algunas almas. He sentido rechazada al pasar por Ca n' Anglada".

Alcalá representa a una de las entidades de Terrassa que ayer firmaron un manifiesto contra la violencia que se vive en Ca n' Anglada en los últimos días. Este documento lo suscriben 54 entidades no la Asociación de Vecinos de Ca n' Anglada, con la que los autores del acto dicen que han querido ponerse en contacto.

PASA A LA PÁGINA 4

LA CRÓNICA

La sospecha

Por Guillen Martínez
PÁGINA 2

OPINIÓN

Políticas de integración y ródicos electorales

Por Ramon Espadaler
Parcerisas

Guapos contra feos

Por Joan B. Culla i Clara
PÁGINAS 2 y 3

Hidroeléctrica es copropiedad de la, española, Generalitat. El pasado mes de mayo el Gobierno de España anunció que la construcción fue financiada por el Estado y el País Vasco en respuesta a la lamentaria efectuada por el País Vasco.

1998

ot, aseguró que estará otra pre-consejero de la Generalitat, de Javier Trias, de las relaciones con la Generalitat e entre los años 1990 y el diputado Jordi Pujol están bajo sospecha".

a mesurar amb precisió les dimensions del conflicte. I poc hi contribueixen fragments informatius com, per exemple, el següent, en què el rebuig a "els joves magribins" apareix generalitzat així: "Però aquestes crides a la tranquil·litat [les de l'Ajuntament, l'Associació de Magribins de Terrassa i l'Associació de veïns de Ca n' Anglada] s'enfronten a una preocupació i un malestar generalitzat entre els veïns del barri, que es queixen que els joves magribins 's'han fet propietaris de les places'. Les dones protesten perquè els seus fills no poden estar als parcs ni poden fer servir els gronxadors. Els homes pensen que s'intimida les seves dones amb 'alguna cosa més que piropos'. Aquest decorat el tanquen els mateixos marroquins integrats al barri des de fa anys i que ara es veuen injustament atacats per un conflicte que ells no han creat" (El Periódico, 15.7.99). (Deixem de banda l'especulació implícita sobre possibles atacs no injustos).

Problema 4: Són representatius els testimonis?

Sembla clar que la feina periodística no consisteix a arribar a un lloc i obrir el micròfon davant del primer que passa, o anotar el que diu, i després difondre-ho sense més ni més. De fet, no sembla

— El context altament tens que envolta el fets de què s'informa no ajuda a mesurar amb precisió les dimensions del conflicte —

que sigui així com es va operar en aquesta ocasió. Les primeres accions violentes van tenir lloc en absència de periodistes dels grans mitjans que aquí analitzem i, per tant, la recollida de testimonis que van efectuar anava encarada a trobar persones afectades pels atacs i també elements, opinions, estats d'ànim que expliquessin perquè s'havien produït els fets dels dies anteriors a les visites dels informadors.

Si els fets immediats més destacats –per ex-

cepcionals– havien estat racistes, lògicament les declaracions que millor els explicaven eren, d'entre les recollides, les del mateix caràcter. No obstant això, no s'escapava als periodistes que probablement calia eixamplar el ventall de declaracions per donar una imatge més fidedigna del barri. En particular, perquè de seguida es va dotar el barri d'una personalitat –i no de diverses–, particularment perquè és un barri obrer i tradicionalment d'esquerres.

Titulars i destacats

	<i>El País</i>	<i>El Periódico</i>	<i>La Vanguardia</i>	<i>Avui</i>
Dimecres 14	"Heridos cinco magrebíes en dos peleas entre grupos de jóvenes en Terrassa"	"Incidentes entre veïns i immigrants a Ca n'Anglada"	"Una batalla campal entre jóvenes acaba en ataques de tinte racista"	"Baralles entre joves magribins i terrassencs acaben amb 5 ferits"
Dijous 15	<p>"Más de 1.000 manifestantes piden en Terrassa la expulsión de los inmigrantes magrebíes"</p> <p>"Ca n'Anglada tiene el 10% de población magrebí, la mayor parte ilegal"</p> <p>"Miedo a la diferencia"</p> <p>"SOS Racismo no había recibido denuncia alguna del Vallès"</p>	<p>"La tensió racial esclata a Terrassa"</p> <p>"Ahmed va tancar la carnisseria"</p> <p>Editorial: "De Terrassa al Maremàgnum"</p>	<p>"Erupción racista. Un barrio obrero de Terrassa se alza con violencia contra la comunidad magrebí"</p>	<p>"Terrassa no pot contenir els enfrontaments racistes"</p> <p>"Més de 40.000 magribins a Catalunya"</p>
Divendres 16	<p>"Los magrebíes de Terrassa se encierran en sus casas por miedo a agresiones racistas"</p> <p>"Grupos de vecinos recorren Ca n'Anglada de noche amedrentando a los magrebíes"</p> <p>"Las carnicerías 'halal' del barrio de Terrassa cierran sus puertas" (Avantítol: "Los vecinos increpan en las calles al colectivo magrebí")</p> <p>"Maragall y Pomés se enfrentan por la crisis de Terrassa"</p> <p>Editorial: "Cazar al moro"</p>	<p>Portada: "La policia vincula el racismo de Terrassa amb grups 'skins'"</p> <p>Destacat de portada: "Identificats 40 esvalotadors que no viuen al barri de Ca n'Anglada"</p> <p>Destacat de portada: "Els agents investiguen la possible relació del nazi Varela amb els fets"</p> <p>Interior: "Els 'skins' sembren l'odi en el conflicte racista de Terrassa"</p> <p>Destacat: "Nazis i traficants aprovechen la protesta dels veïns per als seus actes vandàlics"</p> <p>"Tinc la teva cara gravada". Un home insulta i amenaça una marroquina en una plaça de Ca n'Anglada davant molts testimonis</p>	<p>Portada: "Magrebíes de Terrassa cambian de barrio por temor a agresiones"</p> <p>"Miedo en Ca n'Anglada"</p> <p>"Inmigrantes contra inmigrantes. Dos sociólogos analizan las causas del brote contra los norteafricanos en Terrassa"</p>	<p>Portada: "Els àrabs de Ca n'Anglada s'amaguen a casa per por de les agressions"</p> <p>Destacat de portada: "La policia torna a carregar al vespre contra una manifestació de joves després que ataquessin propietats de magribins"</p> <p>"Els partits reclamen que no se'n faci partidisme"</p>

— Si els fets havien estat racistes, lògicament les declaracions que millor els explicaven eren les del mateix caràcter —

Per tant, ens trobem amb l'emissió d'un conjunt de declaracions la majoria de les quals eren de caràcter racista o xenòfob, i d'aquests colors va quedar impregnada la personalitat del barri.

Però probablement haurem de reconèixer que el periodisme no ens dota, ara per ara, d'instruments per dir en quina mesura cada una de les declaracions recollides són a) representatives d'un grup més gran que la simple persona que les fa, i b) certes o falses, quan pot ser pertinent establir-ho.

El desplegament informatiu del dijous 15 i dels dies següents, després de la manifestació de més de mil persones, va ser un encert. Tant els informatius televisius com els diaris van atorgar un temps i un espai extraordinaris als esdeveniments i a intentar comprendre la seva complexitat. A TV3, per exemple, a més d'un seguit de vídeos, de connexions amb directe i de declaracions de responsables polítics, es va oferir també l'opinió d'un antropòleg sobre el tipus de problemàtica. A *La Vanguardia* del divendres 16 es reclamà el diagnòstic de dos sociòlegs coneixedors de Terrassa. Però atesa l'excepcionalitat de la situació, no es pot dir que globalment les informacions i les declaracions ofertes reflectissin la realitat de la vida al barri. Com deia la sociòloga Gemma Marcet a *La Vanguardia*, "la convivencia pacífica no es noticia y se ha puesto de relieve una opinión que no sabemos hasta que punto es compartida por la mayoría de los habitantes del barrio" (16.7.99).

La consciència de la fragilitat de les declaracions preses al carrer és present en alguna mesura entre els informadors i, a vegades, és introduïda adequadament, com per exemple en un vídeo emès per TV3 en què el periodista remarca: "Una simple espurna fa circular històries increïbles", per donar pas a una noia que diu: "[...] como una mora en la tienda diciendo que va a parir como conejas para hacer aquí a niños para conquistar España; que España es suya y que nos la va a quitar" (15.7.99).

La volatilitat de les declaracions es posa també de manifest quan el desenvolupament de declaracions o discussions és difícilment imaginable sense la presència de periodistes o de càmeres de televisió. ¿Fins a quin punt no són artificials —per hiperescalfament de la boca—, per exemple, les declaracions emeses i reemeses per TV3 i TVE del ros que deia que sortiria aquella nit a matar moros?

Un altre exemple: l'episodi dels insults i les bajanades que Juan Martínez va dir a Hafida, una dona marroquina que estava parlant amb periodistes, va ser recollit per *El País* dins d'una crònica amb diversos testimonis, i també per *El Periódico* (16.7.99), que hi va dedicar mitja plana interior i un quart de la portada. Segons la crònica d'*El País*, va anar així: Juan (44 anys) diu "Venís aquí a quitarme el trabajo. Sois una mierda. Vais a bajar a Marruecos por huevos"; "Me voy a acordar de tu cara, mora, vas a ver esta noche, esta noche iré a por ti". Hafida (17 anys casada amb un espanyol) contesta: "Todo el mundo tiene derechos". La dona de Juan: "Vete a duchar, que hueles mal".

El juez encarcela a seis de los 11 'skins' detenidos en Terrassa

La orden de prisión incluye a los jóvenes que aparecieron en televisión con armas y pistolas

Los grupos neonazis empiezan a moverse por toda Cataluña

Las primeras investigaciones se produjeron cinco días antes entre los grupos 'skins' que han actuado en Terrassa

A *El Periódico* hi ha una relat més extens que resumim: Juan Martínez li diu a Hafida "Fills de puta, aquí hi sobreu. Ens preneu la feina i no pagueu impostos, però us donen ajudes, cases i col·legis. Quan no hi hagi cap espanyol a la cua de l'atur, llavors us tocarà a vosaltres". I segueix: "Us heu equivocat i us n'anireu a prendre pel cul, perquè només sou merda". Hafida contesta: "Merda ho deu ser vostè", i la dona de Juan li replica: "Abans de parlar rentat, que tots feu pudor". "Senyora, que jo em rento cada dia", respon Hafida.

Sí, a part de la presència de periodistes dels mitjans esmentats, és té en compte que també hi havia gravant una càmera d'una cadena de televisió (diferent de les que tractem), ¿no estem altre cop davant d'un hiperescalfament?

També *La Vanguardia* (15.7.99) recull un testimoni curiós: "Los moros nos están avasallando, nuestros niños ya no pueden columpiarse en el parque porque no los dejan, acosan a nuestras hijas", decía ayer José Antonio, un vecino indignado que explicaba a los policías municipales de servicio en el barrio sus amenazas: 'si un moro toca a mi hija, lo destrozo con un hacha'. Los agentes intentaban apaciguarlo".

El País també aportava declaracions del mateix estil: "Algunos de los españoles que estaban en la plaza justificaban las agresiones: 'Hacen co-

— Com més s'eixampli el ventall de declaracions més fidedigna serà la imatge que es doni de l'ambient que envolta els fets sobre els quals s'informa —

mentarios groseros a las mujeres, no tienen papeles y trafican con droga” (15.7.99), testimonis que contrasten amb el d'una noia, identificada en la mateixa crònica com a Ana Belén Bravo, que “cruza a menudo la plaza y dice que nunca le han faltado al respeto ni le ‘han dicho nada’”.

De ben segur no es tracta de silenciar ni d'amagar allò que passa o es diu pel fet que pugui estar hipertrofiat. Però, ¿tenim present la deformació que pot provocar la presència dels mitjans? ¿Tenim en compte el valor de representativitat que atorga a determinades declaracions l'aparició en els mitjans? ¿Hem d'establir mecanismes correctius?

I d'altra banda, ¿tenim prou present l'espiral del silenci en què es veuen atrapats els que discrepen de les opinions que es presenten com a majoritàries –ho siguin o no–, o que simplement apareixen en els mitjans de comunicació?

¿Estem prou formats per abordar seriosament situacions com les de Ca n'Anglada? ¿Treballem de la manera adequada per abordar-les i exposar-les sense superficialitat?

Problema 5: És l'adjectiu 'il·legal' adequat?

Tots els mitjans reflecteixen que un dels arguments esgrimits contra almenys un grup de joves magribins que es reuneix a la plaça de Ca n'Anglada és que són “il·legals”. Un terme que també va ser assumit per l'autoritat municipal en la primera compareixença pública per “demanar a la delegació del Govern i a la policia que actuïn amb contundència, però ‘amb el tacte que requereixen aquestes coses’, per detectar els *sense papers* que els veïns situen en l'origen del conflicte” (*El Periódico*, 15.7.99).

El Periódico, en sintonia amb les recomanacions de les organitzacions de solidaritat amb els immigrants, opta per evitar el terme ‘il·legal’. No es pot objectar res al qualificatiu ‘il·legal’ des del punt de vista jurídic, ni tampoc a l'ús que se'n pugui fer en les citacions de declaracions. Ara bé, identificar el grup de magribins suposadament causant de les primeres tensions amb els il·legals i a continuació proposar que se'ls expulsi, com van fer un nombre ara indeterminat de veus del barri, suposa una actitud xenòfoba.

En primer lloc, perquè per molts delinqüents que pugui haver-hi entre els magribins, no costa gaire imaginar-se que el nombre d'il·legals és molt superior. En segon lloc, perquè la condició d'il·legal procedeix del fet de no disposar d'un estatus legal d'acord amb una llei que en el moment dels fets ja feia molt de temps que havia estat qualificada de xenòfoba i inadequada. No és, doncs, estrany que es recomani l'ús del terme ‘sense papers’, que en absolut criminalitza els individus així descrits o qualificats.

El dia 15, Mustafá Abjatour, president de l'Associació de Marroquins de Terrassa, es lamentava: “Esto que vivimos es una agresión vecinal y encima ahora nos viene otra, una agresión policial, porque algunas altas autoridades han exigido a la policía nacional que controle muy de

cerca si los compañeros tienen los papeles en regla” (*El País*, 16.7.99).

El terme ‘il·legal’, però, en aquells dies 14 i 15 va proliferar innecessàriament també en textos periodístics, per exemple en el titular “Ca n'Anglada tiene el 10% de población magrebí, la mayor parte ilegal” (*El País*, 15.7.99). En aquest titular hi havia espai per fer-hi cabre “sin papeles”.

Problema 6: Hi ha veus que mai es van sentir

D'entre els nombrosos testimonis recollits per tots els mitjans observats no n'hem trobat cap d'un jove magribí “il·legal” o “sense papers”, ni de cap dels que normalment s'estaven a la plaça i dirigien paraules grolleres a les dones o feien fora els nens del parc. Tampoc de cap dels presumptes, o no presumptes, venedors de haixix, xocolata o el que fos.

En tots aquests casos hauria estat interessant contrastar les múltiples i variades acusacions que altres veïns havien formulat. O escoltar les raons per les quals no treballen en feines legals i sí en il·legals.

Per res del món estem dient que fos fàcil aconseguir aquests testimonis, ni tan sols que fos possible, però és indubtable que aquests actors del conflicte no estaven presents en la representació mediàtica de la realitat. Com resoldre-ho?

Problemes 7 i 8: Més sobre denominacions

Breument, dues preguntes: hi ha magribins a Ca n'Anglada que no siguin marroquins? Si no n'hi ha, per què es prefereix el terme ‘magribins’? No els desposseeix això de part de la seva identitat?

Més breument. Pràcticament no hem tractat gens la problemàtica al voltant dels *skins*, però deixem la pregunta plantejada: són tots els *skins* racistes o filonazis?

I problema 9: No tenim imatges de fora del conflicte

Per acabar, una reflexió sobre un desequilibri a les televisions. La gran majoria de les imatges ofertes sobre Ca n'Anglada estan relacionades amb el conflicte: manifestacions, trencadisses, crits, declaracions, etc. Una part força significativa són mostres de violència física o verbal. Hi ha alguns vídeos que mostren veïns d'escala marroquins i no marroquins que conviuen amb plena normalitat. Són pocs, però hi són. I val més així, encara que també l'enregistrament del vídeo estigués mediatitzat per la situació que vivia el barri.

De totes maneres, no hi ha imatges anteriors a l'esclat del conflicte que mostrin com era la convivència o com era la tensió. L'aparició dels periodistes i el fruit del seu treball no deixen de tenir el regust del “paracaigudista” i els recursos que en aquelles escasses hores de què disposa pugui arregar ●

**— ¿No són artificials
declaracions com les del ros
que deia que sortiria aquella
nit a matar moros, emeses
diverses vegades? —**